

ARVOKULJETUSOHJE

Sisällysluettelo

1	VELVOITTAVUUS JA TARKOITUS	2
2	SOVELTAMINEN	2
3	ARVOKULJETUKSEN MÄÄRITELMÄ.....	2
4	OMAISUUDEN ARVOT	2
5	KULJETETTAVAN ARVO-OMAISUUDEN MÄÄRÄ SEKÄ HENKILÖSTÖ.....	2
6	ARVOKULJETUSYKSIKKÖ (AKY).....	4
7	ARVOKULJETUSAUTON TURVAVARUSTUS.....	5
8	KULJETUKSEN SAATTAMINEN.....	5
9	JALKAKÄYTÄVÄVAIHE	5
10	ARVOKULJETUSYRITYS.....	5
11	VARTIJAKOULUTUS	6
12	ARVOKULJETTAJAKOULUTUS.....	6
13	KULJETUSREITTI, AJANKOHTA JA ARVOKULJETUSAUTON KÄYTTÖ	7
14	MUUT KULJETUSVÄLINEET	7
15	ARVOKULJETUKSEN ALKAMINEN JA PÄÄTTYMINEN	7
16	MÄÄRITELMÄT.....	7

Tämä on Finanssiala ry:ssä laadittu turvallisuusohje.
Ohjeen tavoitteena on lisätä turvallisuutta ja ehkäistä vahinkoja.

Arvokuljetusohje

1 VELVOITTAUVUUS JA TARKOITUS

Tämä Finanssiala ry:ssä (FA) laadittu turvallisuusohje, jota noudattamalla arvokuljetukset voidaan suorittaa turvallisesti.

Ohje on tarkoitettu arvokuljetusyriyten ja vakuutusalan käyttöön.

2 SOVELTAMINEN

Tätä ohjetta voidaan soveltaa kaikissa Suomessa tehtävissä ja vakuutetuissa arvokuljetuksissa.

3 ARVOKULJETUKSEN MÄÄRITELMÄ

Arvokuljetuksella tarkoitetaan kirjalliseen toimeksiantosopimukseen perustuvaa, vartioimisliikelain piiriin kuuluvaa rahan tai muun arvo-omaisuuden kuljettamista.

Arvokuljetuksen piiriin kuuluvat euron sekä ulkomaan valuutan lisäksi kaikki sellaiset arvo-omaisuus kuljetukset, joita rikolliset voivat väärinkäyttää tai joiden pelkkä katoaminen voi aiheuttaa arvokuljetuksen sopijaosapuolille menetyksen tai korvausvelvollisuuden.

4 OMAISUUDEN ARVOT

Omaisuuuden arvona käytetään ensisijaisesti euroa (€).

5 KULJETETTAVAN ARVO-OMAISUUDEN MÄÄRÄ SEKÄ HENKILÖSTÖ

Arvo-omaisuuskuljetukset jaetaan arvonsa perusteella viiteen (5) luokkaan.

Luokka 1

Kuljetettavan arvo-omaisuuden yhteenlaskettu arvo on alle 15 000 €.

- Kuljetuksessa on käytettävä sellaista kuljetusvälinettä, josta ei ulkopuolelta voi päätellä sen sisältöä.
- Kuljetus on pääsääntöisesti suoritettava autolla.
- Arvo-omaisuutta sisältävää autoa ei saa jättää vaille valvontaa. Auton ovien on kuljetuksen aikana oltava lukittuina ja ikkunoiden suljettuina.
- Kuljetus on suoritettava viivytyksettä.
- Kuljettajalla on oltava varmakäyttöinen, yleiseen tai yrityksen omaan televerkkoon tukeutuva viestintäväline

Kuljettajan on oltava

- vakinaisessa työsuhteessa vakuutuksenottajaan.
- fyysisesti tehtävään soveltuva.
- tietoinen arvokuljetukseen sisältyvistä riskeistä.
- vähintään 18 vuoden ikäinen ja henkilönä luotettava.

Kuljetuksen voi suorittaa myös vartioimisliike. Tällöin kuljetuksesta on oltava kirjallinen sopimus.

Luokka 2

Kuljetettavan arvo-omaisuuden yhteenlaskettu arvo on 15 000 – 30 000 €.

- Kuljetus on pääsääntöisesti suoritettava kuljetuksen vastaanottavan tahon työaikana.
- Kuljetuksessa on oltava mukana kaksi (2) henkilöä tai
- yksi (1) henkilö, kun arvo-omaisuus kuljetetaan arvokuljetusyksikköä käyttäen tai erikseen kirjallisesti vakuutusyhtiön kanssa sovitulla tavalla.
- Arvokuljetuksessa on käytettävä sellaista kuljetusvälinettä josta ei ulkopuolelta voi päätellä sen sisältöä.
- Kuljetus on pääsääntöisesti suoritettava autolla.
- Arvo-omaisuutta sisältävää autoa ei saa jättää vaille valvontaa. Auton ovien on kuljetuksen aikana oltava lukittuina ja ikkunoiden suljettuina.
- Kuljetus on suoritettava viivyttyksettä.
- Kuljettajalla on oltava varmakäyttöinen, yleiseen tai yrityksen omaan televerkkoon tukeutuva viestintäväline

Kuljettajan on oltava

- vakinaisessa työsuhteessa vakuutuksenottajaan.
- fyysisesti tehtävään soveltuva.
- tietoinen arvokuljetukseen sisällyvistä riskeistä.
- vähintään 18 vuoden ikäinen ja henkilönä luotettava.

Kuljetuksen voi suorittaa myös vartioimisliike. Tällöin kuljetuksesta on oltava kirjallinen sopimus.

Kuljetukseen käytettävän auton on oltava hyväkuntoinen ja se on varustettava

- varmakäyttöisellä, yleiseen tai yrityksen omaan televerkkoon tukeutuvalla viestintävälineellä.
- keskuslukituksella.
- ajonestolaitteella.

Kun auto ei ole arvokuljetustehtävässä, on sitä säilytettävä lukittuna ja sen ajonestolaitteiden on oltava toiminnassa. Autoa ei saa käyttää arvokuljetuksien säilyttämiseen.

Luokka 3

Kuljetettavan arvo-omaisuuden yhteenlaskettu arvo on 30 000 – 120 000 €.

- Kuljetus on suoritettava sopimuksessa määritetyllä tavalla. Kuljettaja saa ottaa kuljetuksen vastaan vain luovuttavan yrityksen tai yhteisön työntekijältä ja hän saa luovuttaa kuljetuksen vain vastaanottavan yrityksen tai yhteisön työntekijälle tai
- kuljetuksen vastaanotto ja luovutus on kuitattava teknisesti luotettavalla tavalla.
- Kuljetus on suoritettava arvokuljetusautolla.
- Kuljetuksen suorittajalla on oltava arvokuljettajakoulutus.
- Kuljettajalla on oltava kannettava hälytyslaite.
- Kuljetuksessa on käytettävä arvokuljetusyksikköä.
- Kuljettaja ei saa päästä käsiksi kuljetettavaan omaisuuteen kuljetuksen aikana.
- Arvo-omaisuutta sisältävää autoa ei saa jättää vaille henkilövalvontaa tai teknistä valvontajärjestelmää.

- Valvontajärjestelmän ollessa kytkettynä on arvokuljetusautosta saatava valvomoon hälytys, jos autoon yritetään murtautua tai sitä yritetään liikuttaa.
- Arvokuljetusauton ovien on kuljetuksen aikana oltava lukittuina.

Luokka 4

Kuljetettavan arvo-omaisuuden yhteenlaskettu arvo on 120 000 – 300 000 €.

- Kuljetuksessa on oltava mukana kaksi (2) henkilöä, joista toisella on oltava arvokuljettajakoulutus ja toisella vartijakoulutus. Arvokuljetuksessa on käytettävä arvokuljetusyksikköä.
- Ajoneuvossa on oltava setelinsuojauksella varustettu arvo-omaisuuden säilytysjärjestelmä.
- Kuljettajilla on oltava kannettavat hälytyslaitteet.
- Arvokuljetusauto on sijoitettava sekä lastaus- että purkuvaiheessa siten, että rahojen siirtäjä on ulkona ollessaan koko ajan muiden kuljetukseen osallistuvien näköpiirissä. Arvo-omaisuutta sisältävää autoa ei saa jättää vaille valvontaa. Arvokuljetusauton ovien on kuljetuksen aikana oltava lukittuina ja kuljetukseen osallistuvista on aina yhden oltava autossa tai kuljetuksen teknisen valvonnan on oltava kytkettynä.
- Teknisen valvontajärjestelmän ollessa kytkettynä on arvokuljetusautosta saatava valvomoon hälytys, jos autoon yritetään murtautua tai sitä yritetään liikuttaa.
- Arvokuljetusauton ohjaamossa ja lastaustilassa on oltava tallentava kameravalvontajärjestelmä.
- Jos kuljettajia on vain yksi, niin kuljettaja ei saa päästä käsiksi kuljetettavaan omaisuuteen ja kuljetus on oltava suljettu ja suojattu siten, että sitä ei saa avattua sisällön tuhoutumatta muuten kuin kuljetuksen lähettäjän toimesta. (ns. End To End – kuljetus)

Luokka 5

Kuljetettavan arvo-omaisuuden yhteenlaskettu arvo yli 300 000 €.

Kuljetuksista ja niiden turvallisuusjärjestelyistä on sovittava erikseen vakuutusyhtiön kanssa.

6 ARVOKULJETUSYKSIKKÖ (AKY)

Näissä ohjeissa tarkoitetaan AKY:llä sellaista välinettä, joka on suunniteltu setelirahojen, arvopapereiden tai muun paperisen arvo-omaisuuden kuljettamista varten. AKY:ssä on järjestelmä, joka tuhoaa sisällön käyttökelvottomaksi. Järjestelmä käynnistyy, jos AKY yritetään avata luvatta tai sitä yritetään vahingoittaa.

Hyväksyttävän arvokuljetusyksikön on täytettävä seuraavat vaatimukset.

- valmistettu siten, että sen sisältöön pääsee käsiksi vain käyttöohjeessa sanotulla tavalla.
- varustettava merkinnällä, josta ilmenee, että valmistajan edellyttämä huolto on suoritettu.
- oltava tieto siitä, miten ja kuinka paljon sitä saa täyttää. Tämän tiedon on oltava yksikön sisäpuolella.
- oltava valmistettu siten, että sisältö tuhoutuu ennen kuin sähkölähde lopettaa toimintansa.
- suojausjärjestelmä ei saa käynnistyä tavanomaisen käsittelyn aikana, jos käyttöohjetta on noudatettu.
- on varustettava toimintahäiriön ja vian indikointilaitteella.
- ei saa olla toimintoja, jotka vaativat AKY:n kiinnittämistä kuljettajaan.

- on varustettava äänihälyttimellä, jonka laukaisumekanismi on varmakäyttöinen. Jos AKY joutuu pois kuljettajan hallinnasta, hälytys käynnistyy.
- on oltava kytkinjärjestelmä, joka käynnistää suojausjärjestelmän, jos sen toimintaa yritetään estää mekaanisesti, sähköisesti, kemiallisesti tai magneettikentällä.
- lukoissa on oltava vähintään 15 000 eri avainvaihtoehtoa.
- suojausjärjestelmän on lauettessaan tehtävä 100 % sisällöstä pysyvästi käyttökelvottomaksi. Jos suojausjärjestelmässä käytetään värjäystä, on väriaineen oltava sellaista, ettei sitä voi pestä pois tai valkaista värjätyn sisällön muuttumatta pysyvästi.
- avaimet eivät saa olla kuljetuksessa mukana.
- AKY:ssä voi olla myös kytkinjärjestelmä, joka aktivoi huomiota herättävän savupanoksen.

7 ARVOKULJETUSAUTON TURVAVARUSTUS

Arvokuljetusauto on varustettava

- varmakäyttöisellä, yleiseen tai yrityksen omaan televerkkoon tukeutuvalla viestintävälineellä
- keskuslukituksella
- ajonestolaitteella
- murtohälytyslaitteella
- ryöstöhälytyslaitteistolla
- ajoneuvon paikantamisjärjestelmä reitiltä/alueelta poikkeamisen hälytystoiminnolla
- lastitilan näköesteellä
- arvokuljetusjärjestelmällä
- kameravalvontajärjestelmällä

Arvokuljetusauton säilytys

Kun auto ei ole arvokuljetustehtävässä, on sitä säilytettävä lukittuna ja valvottuna. Auton ajonesto- ja murtohälytyslaitteiden on oltava toiminnassa. Autoa ei saa käyttää arvokuljetuksien säilyttämiseen.

8 KULJETUKSEN SAATTAMINEN

Saattoauton on oltava hyväkuntoinen ja se on varustettava

- varmakäyttöisellä, yleiseen tai yrityksen omaan televerkkoon tukeutuvalla viestintävälineellä
- keskuslukituksella
- ajonestolaitteella.

Saattoautosta on oltava jatkuva näkö- ja viestiyhteys saatettavaan arvokuljetusautoon.

9 JALKAKÄYTÄVÄVAIHE

Arvokuljettajalla on oltava kannettava hälytyslaite sekä jatkuva viestiyhteys valvomoon. Kuljetettava arvo-omaisuus ei saa olla kuljettajaan kiinnitettynä.

10 ARVOKULJETUSYRITYS

Arvokuljetusyritysten toimintaa ohjataan lainsäädännöllä ja viranomais määräyksillä, joita yritysten on noudatettava. Tämän lisäksi edellytetään, että yrityksillä on

- arvokuljetustehtäviä tekevien työntekijöiden turvallisuuden ensisijaisesti huomioiva ohjeisto arvokuljetuksien tekemistä varten

- kyky ja menetelmät riskianalyysin suunnitteluun ja toteuttamiseen
- arvokuljetuksista vastaava työntekijä
- arvokuljetushenkilökunnan työhönotto- ja valvontajärjestelmä sekä toimenpideohjelma henkilökunnan poissaoloja ja työsuhteen katkaisemista varten
- opetussuunnitelma ja opetusmateriaalia arvokuljettajien kouluttamista varten
- lista kursseista, joita arvokuljettajat ovat käyneet
- määritellyt rutiinit, ohjeet ja sopimuskaavakkeet, joita käytetään toimeksiantajan kanssa
- määritellyt toimenpiteet arvokuljetusten ryöstötilanteita tai epäiltyjä ryöstötilanteita varten.
- määritellyt toimenpiteet uhka- ja ryöstötilanteiden jälkihoitoa varten
- säännöllinen lisäkoulutus ryöstötilanteita, turvallisuusrutiineja ja yleistä turvallisuusajattelua varten
- toimenpiteet ja rutiinit hälytyksen tai virrehälytyksen sattuessa
- teknisiä apuvälineitä, kuten ajoneuvoja, kommunikaatiolaitteita yms.
- tarkistuslista käytetyn turvallisuustekniikan toiminnan tarkastamista varten.

11 VARTIJAKOULUTUS

Kuljettajilla on oltava Suomessa laillisesti vahvistettu koulutus ja poliisin myöntämä voimassa oleva vartijakortti.

12 ARVOKULJETTAJAKOULUTUS

Arvokuljettajakoulutuksen saaneilla henkilöillä on oltava vartijakoulutus ja poliisin myöntämä, voimassa oleva vartijakortti.

Arvokuljettajakoulutus koostuu teoriaosasta ja käytäntöosasta sekä säännöllisestä täydennyskoulutuksesta.

Teoriaosa sisältää koulutusta seuraavista asioista:

- arvokuljetuksen tavoite
- lait ja asetukset sekä viranomais määräykset
- asiakkaan (lähettäjän) asettamat vaatimukset
- salassapitovelvollisuus
- riskit ja niiden tunnistaminen
- kuljetusketjun tai -logistiikan eri osat
- kuljetusreitit ja ajankohdan valinta
- henkilökohtainen varustus ja sen toiminnan tarkastus
- ajoneuvon tarkastus
- ajoneuvon varusteiden ja välineiden tarkastus
- toiminta tehtävän aikana
- toiminta poikkeustilanteissa
- toiminta uhka- ja ryöstötilanteissa
- lähetyksen vastaanotto ja luovutus
- toiminta tehtävän päätyttyä
- loppuraportointi.

Käytäntöosa sisältää koulutusta seuraavista asioista:

- henkilökohtaisten turvavälineiden käyttö
- itsepuolustus ja voimakeinojen käyttö
- ajoneuvon hallinta eri tilanteissa
- arvokuljetusyksikön käyttö
- toiminta poikkeustilanteissa
- toiminta uhka- ja ryöstötilanteissa

- jalkakäytävävaihe
- huomiokyky
- ensiapu
- alkusammutuskaluston käyttö.

Täydennyskoulutuksen on oltava säännöllistä. Pääsääntöisesti koulutuksen on oltava vuosittaista, mutta poikkeavien tilanteiden varalta on koulutuksen antamiseen oltava välittömät valmiudet.

13 KULJETUSREITTI, AJANKOHTA JA ARVOKULJETUSAUTON KÄYTTÖ

Arvokuljetusyrityksen, lähettäjän ja vastaanottajan on pidettävä salassa arvokuljetuksen reitti, ajankohta ja kuljetettavan omaisuuden arvo.

Kuljetuksissa on noudatettava toimeksiantosopimuksessa sovittuja kuljetusohjeita. Kuljetusreitti on valittava huolella ja sen on oltava turvallinen. Kuljetuksessa on käytettävä ennakkoon sovittuja reittejä, joita on oltava useampia. Niitä on käytettävä epäsäännöllisesti vaihtaen. Kuljetusaikataulua on mahdollisuuksien mukaan vaihdeltava.

Lähtökohta on, että luokissa 3 ja 4 käytetään aina arvokuljetusautoa. Poikkeuksen muodostavat kuljetukset, joissa auton käyttö on mahdotonta tai epätarkoituksenmukaista.

Poikkeustapauksissa on noudatettava ohjeita, jotka on annettu kohdassa ”Jalkakäytävävaihe” (sivu 5).

Arvokuljetuksessa ei arvokuljetusautoa saa jättää kuljetuksen aikana missään vaiheessa valvomatta.

14 MUUT KULJETUSVÄLINEET

Muita arvo-omaisuuden kuljettamiseen käytettäviä kuljetusvälineitä ovat esimerkiksi laiva, juna, lentokone tms. Näitä käytettäessä on siitä sovittava erikseen vakuutusyhtiön kanssa.

15 ARVOKULJETUKSEN ALKAMINEN JA PÄÄTTYMINEN

Arvokuljetus alkaa, kun kuljetettava erä on todistettavasti vastaanotettu lähettäjältä kuljetusta varten.

Arvokuljetus päättyy, kun vastaanottaja on todistettavasti vastaanottanut kuljetettavan erän.

16 MÄÄRITELMÄT

Ajonestolaite	Laite, joka virtalukon lisäksi estää auton käynnistämisen.
Arvokuljetus	Eurojen sekä ulkomaan valuutan lisäksi kaikki muu helposti rahaksi muutettava omaisuus sekä esimerkiksi taide-, näyttely- ja museoesineet.
Arvokuljetusauto	Auto, jota käytetään arvokuljetuksissa.
Arvokuljetusyksikkö (AKY)	AKY:llä tarkoitetaan sellaista välinettä, joka on suunniteltu setelirahojen, arvopapereiden tai muun paperisen arvo-omaisuuden kuljettamista varten. Siinä on järjestelmä joka tuhoaa sisällön käyttökelvottomaksi ja järjestelmä käynnistyy, jos AKY yritetään avata luvatta tai muuten vahingoittaa sitä.

Arvo-omaisuuden säilytysjärjestelmä	Arvokuljetusautoon kiinteästi asennettu lukittu tila, kaappi tai lukkiutuva teline, johon suljettuna tai kiinnitettynä AKY:ä säilytetään.
Jalkakäytävävaihe	Jalan tapahtuva kuljetus lähettäjän ja arvokuljetusauton tai arvokuljetusauton ja vastaanottajan välillä.
Kannettava hälytyslaite	Arvokuljetukseen osallistuvan henkilön käytössä oleva laite, jonka avulla annetaan hälytys ryöstöstä tai sen uhasta arvokuljetusautoon, suoraan arvokuljetusyritykselle tai muuhun hälytyskeskukseen.
Keskuslukitus	Lukitusjärjestelmä, joka sallii ainoastaan yhden avoimen oven kerrallaan.
Lähettäjä	Yritys, yhteisö tai henkilö, joka on tehnyt kirjallisen toimeksiantosopimuksen arvokuljetusyrityksen kanssa.
Näköeste	Varustus, joka estää näkemisen ulkoapäin lastitilaan.
Oma televerkko	Suljettu televerkko, joka on vain arvokuljetusyrityksen omassa käytössä.
Paikantamisjärjestelmä	Järjestelmä, jolla arvokuljetusyritys pystyy joka hetki paikantamaan arvokuljetusauton.
Ryöstöhälytyslaitteisto	Arvokuljetusautossa oleva laitteisto, jolla annetaan ryöstöhälytys arvokuljetusyritykselle tai muuhun hälytyskeskukseen.
Setelinsuojausjärjestelmä	Säilytys- ja kuljetusjärjestelmän sisällä oleva suojaus joka tuhoaa sisällön käyttökelttomaksi
Valvomo	Arvokuljetusyrityksen oma tai muu jatkuvasti miehitetty hälytyskeskus.
Vartija, Vartijakoulutus, Vartioimisliike	Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015), Valtioneuvoston asetus yksityisistä turvallisuuspalveluista (874/2016), Sisäministeriön asetus vartijan ja järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja voimankäyttövälineiden koulutuksesta sekä turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan vastaavan hoitajan koulutuksesta (878/2016)
Vastaanottaja	Yritys, yhteisö tai henkilö, joka todistettavasti kuittaa kuljetuksen vastaanotetuksi.

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

